

MÜ'MİNÛN SÛRESİ 96-115. ÂYETLERİ KÖTÜLÜĞE İYİLİKLE KARŞILIK VER- MEK

Eûzubillâhimineşşeytânirracîm

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn. E's-selatü ve's-selamü alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihî ve sahbihî ecmaîn.. Femen tebi'ahû bi ihsani ilâ yevmi'd-dîn.

Emma ba'd:

Aziz ve sevgili kardeşlerim!

Allah hepinizden razı olsun ki bu tatil gününde camide toplandınız. Allah-u Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'in 18. Cüzünde, *E'l-mü'minûn* suresinin 96. ayet-i kerîmesinde ve devamında buyuruyor ki.

إِدْفَعِ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ
وَقُلْ رَبِّ أَعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ وَأَعُوذُ
بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

İdfa' billetî hiye ahsenü's-seyyiete nahnu a'lemu bimâ yasifûne ve kul rabbi eûzu bike

*min hemezâti's-şeyâtîni ve eûzu bike rabbi en yahdurûn.*¹

İdfa' billetî hiye ahsenü's-seyyiete nahnu a'lemu bimâ yasifûne ve kul rabbi eûzu bike min hemezâti's-şeyâtîni ve eûzu bike rabbi en yahdurûn... Ve devamı, meal ve manayı münifi şöyledir. Peygamber Efendimiz'e Rabbimiz emrediyor.

İdfa', “Defeyle, karşıla.”

Billetî hiye ahsenü's-seyyiete. “Ey Rasûlüm! Seyyie’yi, kötülüğü, daha ahsen olan, daha güzel olan bir mukabele ile defeyle, karşıla.”

Nahnu a'lemu bimâ yasifûne. “Ben alemlerin Rabbi azimüşşan onların neler söylediklerini, neler yakıştırdıklarını, neler sıraladıklarını, ne kadar yalan yanlış konuştuklarını en iyi şekilde biliyorum. Ey Rasûlüm! Ama sen yine, onların kötülüklerine daha iyi karşılıkla mukabele eyle ve kötülüklerini defeyle.”

a. Kötülüğe İyilikle Mukabele Etmek

Rabbimiz burada, bize bir dünya ehlinin, maddecî insanların anlamayacağı bir kâide, akla ve mantığa ilk başta uygun görünmeyebi-

¹ 23/Mü'minûn, 96-98.

lecek bir usul tavsiye ediyor. Karşı taraf düşman kötülük yapacak, biz de; "sen bana böyle yaparsan, bende daha beterini sana yaparım." demeyeceğiz. Yapana yapmak ar değildir. "Bende sana gösteririm." demeyeceğiz de daha iyi bir mukabeleyle o kötülüğü defedeceğiz. Allah-u Teâlâ hazretleri bunu Peygamber Efendimiz'e emrediyor. Tabi Peygamber Efendimiz'e emrettiği şey bizim içinde geçerli. O Habib-i Edibi'nin güzel huylarına, böyle bir güzel huy katması için emrettiğine göre bu güzel huyu bizimde yapmamız lazım.

Evet, tabii olarak insan birisine, onun kendisine yaptığı muameleye göre davranır. Yani yumruğa yumruk, dişe diş. Düşmanlığa düşmanlık. Böyle gider bu iş, bu kâide. "Madem o öyle yaptı, bende o halde böyle yapmaya hak kazandım." diye düşünür. Tabi böyle bir hareket tarzı düşmanlığı devam ettirir. Bu düşmanlığı söndürmez. Belki bizim içimizi tatmin eder. "Oh olsun! O bana vurduysa, off çenemde acıdı ama, ben de onun burnuna bir tane patlattım da burnunu kanattım. Oh be! Hiç olmazsa bende onun burnunu kanattım." diyoruz ama bu düşmanlığı söndürmüyor. Aksine bir fırsat bulduğu zaman, o yine bir yum-

ruk sallamaya çalışacak. Biz de yine onun burnunu kanatmaya çalışacağız. Devam edip gidecek. Kan davası gibi. Güneydoğu Anadolu'nun kötü adeti gibi.

“Onlar, bizim kabileden birisini öldürdü. Biz de onların kabilesinden kim olursa olsun, küçük çocuk, delikanlı, gelin, oynayan, masum yavru. Güm, bizde onu öldürelim.” Böyle gidiyor. Hâlbuki yanlış. Yani suçludan gayrısını cezalandırmak İslâm'da yok. Suçsuzu cezalandırmak yok. Ama suçsuz cezalanıyor. Çünkü o kabileden. Onu yalnız yakaladı. Ona gücü yetiyor. Onu bağda, yolda yakaladı. Onu öldürüyor. Böyle şey yok İslâm'da.

Tabi bu kan davası devam edip gidiyor. Fakat kötülüğe iyilikle mukabele edildiği zaman, kötülük yapan kötülükten vazgeçebiliyor. Umumiyetle vazgeçiyor, utanıyor, mahcup oluyor, düzeliyor.

Arabasıyla hocamızı taşıyan, bizim rahmetli bir *ihvânımız* vardı. Allah cümle geçmişlerimize rahmet eylesin. Sakallıydı. Esmerdi de. Esmer olunca, yaşlı, bir de sakallı. Kaymak gibi tıraş görmeye alışmış olan ilericiler kızıyorlar. Onlar böyle sinekkaydı tıraş istiyorlar. Yüzde hiç kıl olmasın. Bebek gibi olsun.

Kaymak gibi olsun. Böyle istiyorlar. Kendilerinin de kıllarını ondan kazıyorlar. Sakala kızıyorlar. Hatta bıyığı bile yasakladılar.

Polislerin eskiden bıyıkları vardı. Biraz babayiğit görünüyordu. Onlara da kazıma emri çıkarttılar. Askerlerinde öyle. Askerlerin sakalları, bıyıkları kazınıyor. Hâlbuki sakalları, bıyıkları olsa düşman daha çok korkar. “Vay be! Şu karşıdakine bak.” der. “Amma ühüh!” Korkar. Fakat onlar böyle bir usul edinmişler. Şimdi Türkiye’de böyle şeyde yok. O zaman; “Sakallılar hiçbir şey bilmez. Örtülüler hiçbir şey bilmez.” diye düşünülüyordu. Böyle sakallı, yaşlı birisini direksiyonda görünce herkes hayret ediyordu. Yani bunlar Türkiye’de biraz azdı.

Eskiden başörtülü birisini de direksiyonda gördüm mü, ben bile şaşırıyordum. Şimdi yavaş yavaş artık şaşırmamaya alıştım. Şaşırıyordum eskiden. Birazda hoşuma gidiyordu. “Vay! Bak başörtülülerde gördün mü araba kullanabilirmiş.” diye. Tabi burada çok, hep görüyorsunuz. Belki böyle bir duyguyu bilmezsiniz. Ama Türkiye’de böyle şeyler oluyordu.

Böyle yanda, arabada olan şahıs, kırmızıda durdukları zaman, böyle yiyecek gibi bakı-

yor. Yani bulsa yiyecek. Veyahut ezecek. Veya vuracak, kıracak. Bizim ihvanımıza kızılıyordu.

Bizim arkadaş ne yapıyordu?

Camı açıyordu. Mütebessim bir çehreyle: "Selamün aleyküm." diyordu.

Adam kızgın bakmaya alışmışken: "Şuna bak! Esmem, hem sakal bırakmış, hem de arabanın direksiyonunda.

Kim bilir paraları nereden çaldı da araba sahibi oldu?" Çünkü para müslümana yakışmaz. Böyle düşünüyorlardı.

Şimdi bu, güleç yüzle: "Selamün aleyküm." deyince, adam elektrik çarpmış gibi yerinde bir zıplıyordu, şöyle bir çırpınıyordu. Bir de afallıyordu.

Ondan sonra tabii mecburen o da: "Aleyküm selam kardeşim." diyordu. İşte kötü bakışa, iyi bir bakışla tatlı bir muamele.

Bizim bir komşu vardı. Bizim evin komşusuydu. Ben onu sevmiyordum. O da bizi sevmiyordu. Karşılıklı birbirimize kızılıyorduk. Çünkü adam her akşam bahçesinde sofru kuruyordu.. Kafayı çekiyordu. İçki içiyordu. Bende içki içmek günah diye, Allah yasaklamış diye, Allah için buğz ediyordum. Kendimi haklı görüyordum. İçki içen bir kimse sevilmez. O

da bizim namazlı, niyazlı müslüman olduğumuzu anladığından, gerici, yobaz olduğumuzu bildiğinden, o da bize kızılıyordu. Biz birbirimize düşmanız. Komşuyuz ama selam sabah yok ve birbirimize düşmanız.

Sonra *rahmetullahi aleyh* Hocamız Ankara'ya, bizim eve geldi. Tabi fakirhaneye, kızının evi, damadının evi diye, misafir oldular. Biz Ulus'tan arabaya bindik, mahalleye geldik. Şöyle evimize doğru çıkıyoruz. Hafif meyilli. Hafif bir mesafe var. Yürüyoruz. Yukardan da o komşu geliyor. Ben göz ucuyla bir baktım. Hemen tepem attı, kızdım. Çünkü kızılıyoruz ya birbirimize. Selam vermeye de niyetim yok. Onunda tabi duyguları böyledir. Biz birbirimize yaklaştık. Hocamız da yanımızda, bu adama bir güzel selam verdi.

"E's-selamu aleyküm ve rahmetullah" diye, o güzel yüzüyle. Gül gibi yüzü vardı. Yani hakikaten gül gibi pembeydi yanakları. Çok güzeldi.

"Kim bu güzel adam?" diye sorarlardı, yanıma gelenler. "Kim bu?"

Yakışıklıydı yani hocamız. Çok güzeldi.

Bir güzel selam verdi hocamız bu içkici ayyaş. Akşamcıya, İlericiye. Sakal, bıyık yok

onda. Sakalda bıyık da tıraşlı. O ilerici, biz gerici. Mürteci, yobaz, tutucu... Bir selam verdi buna. Adam hiç ummuyordu. Düşman duygularla geliyordu. Çünkü bende de düşman duygular var.

Kalp kalbe karşıdır, mutlaka tesir eder duygular birbirine. Sen birisini sevmiyorsan, o da seni sevmiyor demektir. Hiç şek şüphe etme. Sen birisini seviyorsan onda da sana karşı sıcak duygular oluşur.

Bir güzel selam verdi. Adam yine yerinde sallandı, sarsıldı. Hiç ummuyordu. “Ve aleyküm selam ve rahmetullahi ve berekatühü hocam.” dedi. Mevlevi usûlü gibi değişik bir usulle. Bir güzel selam verdi. “Çok teşekkür ederim.” dedi. Yanımızdan geçti.

Ben düşündüm kaldım. Allah, Allah! Bir selamın tesirine bak. Ve ben demek ki yanlış yapıyormuşum. Demek ki ben kendimi düşmanlık beslemekle haklı sayıyorum ama o yol iyi değilmiş. Demek ki bu yol iyiymiş.

İdfa' billetî hiye ahsenü's-seyyiete. Seyyie'yi daha güzel olan bir şeyle defeyle karşıla. O zaman seyyie defoluyor. Seyyie iyiliğe dönüşüyor. Ondan sonra ahbap oldu o komşu bizimle. O selamdan sonra ahbaplık ilerledi.

Bayramlaşmaya filan gitmeye başladık. İşte o bizim müslüman olduğumuz için Müslümanlığa tavizkar sözler söylemeye başladı. “Benim babam da dedem de müslümandı da, müftüydü de...” mâlum şeyler. Yakınlaşma, yanaşma sözleri söylemeye başladı.

Şimdi bir güzel söz var, halk sözleri arasında. Ben onu çok seviyorum. “Kötülüğe kötülükle muamele yani karşılık her kişinin kârı.” Yani herkes yapar. “Kötülüğe kötülükle mukabele her kişinin kârı, kötülüğe iyilikle mukabele er kişinin karıdır. Kötülüğe iyilik yapmak her kişinin karı değil herkes yapamaz. Er kişi, mert kişi, erenlerden olan, iyi yetişmiş, olgun insan, kâmil kişi kötülüğe iyilikle mukabele eder. Ve bu kötülüğü söndürür. Defeder.

Bakın “karşılâyn” demiyor. “*ldfa*” diyor, “defedin” diyor. “*ldfa*’ seyyiete” kötülüğü defedin.

Neyle?

Billetî hiye ahsen. “İyi olan bir jestle, tavırla, davranışla kötülüğü defedin.” diyor. Defolacak kötülük. Defolup gidecek aradan.

Muhterem kardeşlerim!

Kötülüğün tedavisi budur.

Merbourne'de Ahmet Torgay'lara gitmiş-tik. Veya İbrahim Torgay'a gitmiştik. Komşusu biraz onun girişine yakın yere araba park etti diye bir bağırtı, çağırtı yaptı. Yani iki dakika, binip giderken. "Buraya araba park edemezsiniz." diye. Demek ki araları kötüydü.

Fakat bir başka arkadaş o günlerde anlat-tı. Bizim aşure, bayram, seyran, kandil günle-rinde yaptığı ev tatlısını, komşunun kapısını çalmış, götürmüş, vermiş.

"Bu nedir?" demiş komşusu.

"Hani sizlerin fastleriniz oluyor ya onun gibi bir şey. Bizim büfemiz var. Bu tatlıyı yap-tık, buyurun." demiş.

"*Thank you verry much.* Teşekkürler, meşekkürler."

"Şimdi o adam, evinin önünün çimenleri-ni biçerken, gelir bizimkileri de biçiverir." diyor. Yani iyiliği anlıyor. İyilikten sonra dostane ilişkiler başlıyor. İyi komşuluklar başlı-yor. Küçük bir şeyle, bir tabakla bir dost ka-zanılmış oluyor.

b. Gıybet Edenin Durumu

Büyüklerimizden bir tanesi, sanıyorum, belki ismini yanlış söylerim şimdi. Kendisinin gıybetini eden kimseye, Cüneydi Bağdadi gali-

ba, *kaddesallahu sırrahulaziz* veya Hasan-ı Basri Efendimiz, bir tabak kıymetli meyveler göndermiş. Bir tabak meyve göndermiş, kendisini gıybet eden çekiştiren aleyhinde konuşan kimseye. Sonra demiş ki; “Duydum ki sevaplarını bana hediye ediyormuşsun. Bende sana bu meyveleri hediye ediyorum.”

Çünkü gıybet edenin ne oluyor?

Gıybet edilenin günahlarını gıybet edene yüklüyorlar. Gıybet edenin sevapları da gıybet edilene veriliyor. “Duydum ki sevaplarını bana hediye ediyormuşsun. Günahlarımı alıyormuşsun üzerimden. Bende sana bunu hediye olarak gönderdim.” demiş.

Güzel makul bir fırsat ile birisine bir iyilik yaptınız mı, iyi bir dostluk başlar. Bu çok önemlidir. Yani düşmanlığa düşmanlık yaptınız mı, düşmanlık mutlaka devam eder. Sönmez. Ama bir uygun fırsatta makul bir şekilde, yapmacık, rol gibi karşı tarafın kuşkulanaacağı tarzda değil de tabii bir tarzda bir iyilik yaparsanız, o da kötülükten vazgeçebilir. Tedavi yolu budur. Rabbimiz, Peygamber Efendimiz'e böyle emrediyor.

Nahnu a'lemu bimâ yasifûne. “Biz onların ne sıfatlar sıraladıklarını, ne sözler söylediklerini biliyoruz. Ama böyle yap.” demiş oluyor.

Müşrikler Peygamber Efendimiz'in aleyhinde konuşuyor, aleyhinde çalışıyorlardı. Elinden geldikçe eza cefada yapıyorlardı. Hatta namaz kılarken bir keresinde ensesine işkembe koymuşlardı. Secde mahalline pis şeyler atıyorlardı. Yakaladıkları müslümanları tazyik ediyorlardı, işkence yapıyorlardı. Biliyoruz bunları. Fakat bütün bunlara rağmen iyi davranmayı tavsiye ediyor. Böyle yaptığı zaman sonuç müslümanların lehine oluyor. Bizde kendimizi buna alıştıracacağız. Yani düşmanlığa, düşmanlıkla muamele etmeyi değil de Allah rızası için bu ayeti Kerime'yi düşünerek iyilik yapmaya, düşmanlığa dostlukla, kötülüğe iyilikle mukabele etmeye kendimizi alıştırmaya çalışalım.

Sonra Allah-u Teâlâ hazretleri âyet-i kerîmenin devamında buyuruyor ki:

Ve kul rabbi eûzu bike min hemezâti's-şeyâtîni. “Ve de ki; Yâ Rabbi! Ben sana şeytanın kışkırtmalarından sığınırım.”

Hemezât; şeytanın kışkırtması, dürtüklemesi demektir. Biliyorsunuz atında karnını

dürtüklemek için çizmenin arkasına takılan şeylere mahmuz diyorlar. Şöyle, böyle atın karnına, topuğundaki o mahmuzu şey yapıverdiğin zaman at başlıyor koşmaya. Yani dürtüklenmiş oluyor. Ya gıdıklanıyor, ya acıyor orası. Sanıyorum acıyor. Acıdığı için at, kamçı yemiş gibi koşuyor. O da aynı kelime. Bu “hemezat”, “mehmuz”, “mahmuz” dediğimiz şey aynı kökten.

“Ya Rabbi! Şeytanın dürtüklemelerinden sana sığınırım.”

Şeytan nasıl dürtükler insanı? Nasıl kışkırtır?

Damarına, aklına girer. Fikrini çeler; “Şuna karşı şu kötülüğü yap. Bak o sana yan bakıyor. Sende onun icabına bak.” diye düşmanlıkları çoğaltmak için bu birinci âyet-i kerîmenin aksi olan şeyi tavsiye eder. Kışkırtmalar yapar.

Müslüman ondan Allah’a sığınacak. Çünkü şeytan usta bir kandıracıdır. Kandırabilirde insanı. İnsanın damarına bir girdimi burnundan solur insan. Zor tutar kendini, kolay kolay teskin olmaz. Şeytan bir kışkırttı mı, zapt edilmesi çok zor olur. İki kişi bir girişiyorlar. Böyle nefes nefese, kıpkırmızı oluyorlar. Kaç

kişi zapt edemiyor. “Yâ Rabbi! Şeytanın kışkırtmalarından sana sığınırım.” de Allah'a sığın.

Ve eûzu bike rabbi en yahdurûn. Ve “Ya Rabbi! Onların benim yanıma gelmelerinden sana sığınırım.”

Şimdi şeytan zikir yapılan yerden uzaklaşır. Ezan okunan yerden uzaklaşır. Ezanın duyulmadığı yere kadar gider. “*Allahu ekber*” denildi mi ezanın duyulmadığı yere kadar gider. Ezan okunan yerden uzaklaşır.

Ezan okunmayan yerdeki insanları şeytan ne yapar?

İstila eder. Yani ezanın okunmadığı yerlerde insan şeytanın esiri olur. Onun için en aşağı üç hane bir yerde oldu mu orada ezan okuyacaklar. Birisinin salonunda, bahçesinde veya çardağında cemaatle namaz kılacaklar.

Burada kış şiddetli değil. Türkiye gibi, Kayseri gibi, Erzurum gibi veya Almanya gibi değil. Burada dışarıda da olabiliyor. Sırf yağmur sıkıntısı bahis konusu oluyor. Mesela bizim Yaşar Beyin bahçesi mükemmel. Sidney’e gittiğimiz zaman cemaatin ikinci mescidi oluyor. Cemaatle ne kadar güzel namaz kılıyo-

ruz. Gölgeleik de yapmış. Gayet güzel namaz kılıyoruz.

Eğer ezan okunursa şeytan gider. Ezan okunmazsa oraların ahalisini şeytan esir alır. Oraları şeytan istila eder.

Sırp istila etse nasıl?

Fena.

Rus istila etse nasıl?

Fena.

Yunan istila etse ne yapar?

Fena.

Şeytan istila etse daha fena olur.

Şeytan daha beter yapar. Ama millet şeytani görmediği için onun istilasının fenalığını anlamıyor, çoluk çocuğuna ne zarar vereceğini pek düşünmüyor. Aslında şeytan bütün düşmanlardan daha büyük düşmandır ve daha beter yapar.

Onun için bir yerde tek durulmayacak. En aşağı üç aile durulacak. Küme halinde. Tek başına durmak yok. Tek başına duran, kaybolur. Bunalıma düşer. Kendisinde kaybolur, çoluk çocuğu da kaybolur. Mahvolur, şeytanın esiri olur. En aşağı üç aile olacak. Beş olursa daha iyidir. Bir rivayete göre beş olması lazım, bir.

İkincisi; ezan okuyacaklar, beraber namaz kılacaklar. Aynı ayrı beş aile değil. Orada ezan okuyacaklar. O beldede, o diyarda, o ülkede ve beraber namaz kılacaklar. Yoksa şeytan gelir. Şeytan böyle bir insanın yanına gelir.

Ne yapar?

Şeytan geldi mi bir insana zarar verir. En iyisi onu yanına yaklaştırmamaktır. Köpek insanın yanına geldi mi ısırır. Kurt yanına geldi mi ısırır. Aslan yanına geldi mi insan aslandan kaçır. Yani yanına gelmesini istemez.

İnsanoğlunun kurdu da nedir?

“Şeytandır.” diyor Peygamber Efendimiz. O yanına geldi mi zarar verir. Onun için Allah’a sığınacağız.

“Ya Rabbi! Şeytanın kışkırtmalarından sana sığınırım.” de. Ve: “Ya Rabbi! Onların yanıma, benim bulunduğum yere gelmesinden sana sığınırım.” de, diyor. Allah, Rasulüne emrediyor. Biz de bu duayı unutmayalım.

Eûzu bike min hemezâti’s-şeyâtîni. Ve eûzu bike rabbi en yahdurûn. Bu duayı yapalım. Yani yanıma gelmesinler ve beni kışkırtmasınlar diye bu duayı yapmaya alışalım. Şey-

tan geldi mi, Peygamber Efendimiz şeytan geldiği yerden giderdi.

Bir keresinde Ebû Bekri Sıddık Efendimiz'le bulunuyorken, müşrikin birisi geldi. İleri geri laflar söylemeye başladı. Ebû Bekri Sıddık Efendimiz sakin durdu, durdu. Sonra baktı ki azıttı karşı taraf. Bir şeyler, ağır şeyler söyleyince cevap vermeye kalktı. Karşılık, yani doğruyu söylemek için cevap vermeye kalkışınca Peygamber Efendimiz hemen oturduğu yerden kalktı, yürümeye başladı. Ebû Bekri Sıddık Efendimiz şaşırıldı. Hemen kalktı, koştu. Bıraktı müşrikle münakaşayı.

Koştu; “Anam babam sana feda olsun. Ey Allah'ın Resülü!

Bir edepsizlik mi yaptım? Seni üzecek bir şey mi yaptım? Niye kalktınız gittiniz? Yani aleyhte konuşuyordu cevap vermek istedim.” dedi.

Peygamber Efendimiz dedi ki; “Ya Eba Bekir! Sen susarken senin namına bir melek ona cevap veriyordu. Ama sen konuşmaya başlayınca melek gitti, o araya şeytan geldi. Şeytanın geldiği yerde de benim durmam uygun olmadığı için bende kalktım.” dedi.

Demek ki buradan çok şeyler öğreniyoruz.

Bir, insan sustuğu zaman bir melek haksız lafları söyleyene cevap veriyor. Ama o meleğin lafını o mendeburda duymaz. O meleğin cevapları nasıl tesir ediyorsa ona, demek ki melek cevap veriyor iyi oluyor. Kendisi cevap vermeye kalkınca da bu sefer şeytan geliyor. Şeytanda geldi mi aldatır, kışkırtır. İşin sonu yumruklaşma, yaralama, karakol, hastane, mahkeme, mezar, çeşitli şeyler olabilir. Onun için bu usta düşmandan, tecrübeli düşmandan en iyi çare Allah'a sığınmaktır. *Ve kul rabbi Eûzu bike min hemezâti's-şeyâtîn. Ve eûzu bike rabbi en yahdurûn.*

Evet, sonra müteakip âyet-i kerîmelerde, tabi her âyet-i kerîmenin üzerinde uzun uzun dursak güzel manalar var.

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي
أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا
وَمِنْ وَرَائِهِمْ بَرْزَخٌ إِلَىٰ يَوْمِ يُبْعَثُونَ

Hattâ izâ câe ehadühümü'l-mevtü kâle rabbi'rciûni le-allî a'melü sâlihan fîmâ terak-

*tü küllen. İnnehâ kelimetün hüve kâiluhâ. Ve min verâihim berzahun ilâ yevmi yüb'asûn.*²

Bunları da açıklayıvereyim. Bunlarda bizim için önemli, bizi uyarıcı âyet-i kerîmeler.

Hattâ izâ câe ehadühümü'l-mevtü. "O kötülük yapanların, kâfirlerin, müşriklerin, imansızların birisine. *Ehadehum*, Onlardan birisine, *Mevt*, ölüm geldiği zaman o kafirlerden birisine."

izâ câe ehadühümü'l-mevtü kâle rabbi'rciûni.

"O zaman kâfir ne der?

Tam ölüm geldiği zaman, Azrail göğsüne çöküp de canını alacağı zaman ne der o kâfir, o müşrik?

c. Kafir Kula Azrail Geldiği Zaman ki Durumu

Rabbi'rciûni. "Ya Rabbi! Beni geriye çevir." der.

Müslüman öleceği zaman: "Ya Rabbi! Acele beni götürsünler. Çünkü cennete bir an önce kavuşayım." der. Kâfirde tabi onu söylemiyor. Müslümanın ne dediğini hadîs-i şeriften biliyorum. Burada kâfirinkini söylüyor.

Kâfir ne der?

² 23/Mü'minûn, 99, 100.

Rabbi'rciûni. "Ya Rabbi! Beni geriye çevir." der. Çünkü gideceği yer cehennem. Cehennem de öleceği zaman kendisine gösterilir. Herkes öleceği zaman, âhirette gideceği yeri görür. Gözünden perde kaldırılır.

Cennete gidecekler, cennetteki köşklerini, sahip olacakları hizmetçileri, hurileri görürler. Cennet nimetlerini görürler.

Cehenneme gidecekler de cehennemdeki zebanileri, azapları, çekecekleri cezaları görürler. Tabi o zaman ölecek olan insan çok büyük pişmanlık duyar. Oraya gideceğini aklı kesince, görünce, çok büyük pişmanlık duyar. Hem oraya gitmek istemez, hem de pişmanlığından dolayı der ki; *Rabbi'rciûni.* "Yâ Rabbi! Beni geri çevir."

Le-allî a'melü sâlihan fîmâ teraktü. "Bu geriye bıraktığım şu alemde beni tekrar geriye döndürürsen belki salih amel işlerim. İyi işler yaparım. Ya Rabbi! Beni geriye döndür." der. Yani iyi insan olmak ister. Allah'a iyi insan olmayı vaat eder. "Ya Rabbi! Beni geriye, hayata döndür. Ben inşaallah salih bir insan olurum. Belki. Salih bir insan olurum." der.

Ama Allah-u Teâlâ hazretleri buyurur ki: "*Kella. Asla.*"

Yani bu asla ne manayadır?

Geri dönmek yok asla, bir. Geri dönse de onun salih amel işleyeceği yok, iki.

Innehâ kelimetün hüve kâiluhâ. “O, onun söylediği bir sözden, laftan ibaret.” Yani eğer geri döndürülse onun iyi iş yapacağı da yok.

Ve min verâihim berzahun ilâ yevmi yüb'asûn. “Artık onunla dünya hayatı arasında bir berzah, bir geçit vardır. Tekrar *bağsu bağdel mevt* oluncaya kadar artık bitti.” Yani oraya geçtikten sonra dönüş yok. Pişmanlık var ama iş işten geçer. “Ya Rabbi! Geri döndür, iyi kul olacağım.” der ama o sadece bir laftan ibarettir. Allah onun o sözüne itibar etmez. Zaten geri dönse de yine bozuk işler yapacağını Peygamber Efendimiz hadîs-i şeriflerde bildiriyor. Geri döndüğü zamanda yine eski hamam eski tas. Unutur insanoğlu.

Allah bizi affetsin.

Bizde kaç defa tevbe edip de günahı yine işlemiyor muyuz?

Tevbe ediyoruz, ondan sonra unutuluyor. Yani bu da; “Ya Rabbi! Beni döndür iyi kul olacağım.” diyor. Olmaz! İşte olacaksın burada olacaksın. Olacaksak, ölmeden evvel olacağız. Hani ölmeden evvel ölmek var ya, işte

budur. Yani ölmeden evvel bu bilgileri düşünüp böyle diyeceğini anlayıp insanoğlunun şu andaki şu rahatlığında, imkânında, iyi kul olması lazımdır.

Muhterem kardeşlerim!

Şu anda elimizde fırsat var mı? Rahat mıyız Murat?

Elhamdülillah! Nimetler, yiyecekler, içecekler var. Zorluk yok. Evimiz, barkımız, arabamız, rahatımız, dinlencemiz var. Hürriyetimiz, sükûnumuz ve huzurumuz var. Can endişemiz yok. Düşman bastırır diye bir korkumuz yok.

Niye Allah'a ibadet etmekten geri duruyoruz?

Niye camiye gelmiyoruz?

Niye Allah'ın razı olacağı işlere koşturmuyoruz?

Niye çalışmıyoruz?

İşte o da şeytanın bir aldatması.

Bu fırsat eldeyken sonunda böyle demek için ölmeden evvel ölmüş gibi yaparak, vaziyeti anlayarak şu hayatı güzel geçirsek ya? Akıllıca olan bu değil mi?

Allah bize bu aklettiğimiz, zikrettiğimiz, fikrettiğimiz şu büyük hakikate göre hayatımızı hayırlı, verimli geçirmeyi nasip eylesin.

d. Kıyamet Günü sura Üflendiği Zaman Olacaklar

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ فَلَا أَنْسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا
يَتَسَاءَلُونَ

*Fe-izâ nüfiha fi's-sûri fe-lâ ensâbe beynehüm yevmeizin velâ yetesâelûn.*³

Fe-izâ nüfiha fi's-sûri fe-lâ ensâbe beynehüm yevmeizin velâ yetesâelûn. “Kıyamet kopsun diye Allah, İsrafil *aleyhisselam*'a emredip de Sura üfürttüğü zaman yani kıyamet kopsun emrini ifade eden Sura üfürüldüğü zaman...”

Sur nedir?

Bir çeşit boru demektir. İsrafil *aleyhisselam* onu öttürdüğü zaman öyle müthiş bir ses çıkacak ve ondan sonra öyle olaylar peş peşe gelecek. Dünya bozulacak. Kıyamet o zaman kopacak.

İşte o kıyamet kopması için Sura üfürüldüğü zaman; “*Fe-lâ ensâbe beynehüm yevme-*

³ 23/Mü'minûn, 101.

izin velâ yetesâelûn. O zaman kişilerin aralarında akrabalık bağları kalmayacak.” Yani kimse akrabalığını yakınlığını düşünmeyecek.

“Bu benim anamdı, kardeşimdi, babamdı, dostumdu, ahabımdı.” demeyecek, bütün ilişkiler, yani medeni ilişkiler veya kan ilişkileri, akrabalıklar, yakınlıklar, Sura üfürüldü mü hepsi silinecek. Yani kıymeti kalmayacak. Yani kimse ona bakmayacak.

Velâ yetesâelûn. “Kimse arayıp soruşturmaz.”

“Ya benim babam vardı, nerede kaldı? Anam nereye gitti? Kardeşim ne oldu? Ya benim bir çocuğum vardı, çok da seviyordum, nerde?” Aramayacak bile. Neden?

Herkes kendi nefsinin telaşına düşecek. Canının, başının çaresine bakacak. “Nefsî, nefsî, nefsî” diyecek. “Ah benim canım! Ah benim kendim! Benim halim ne olacak?” diye kendisini düşünecek.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

وَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ
خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي

تَلْفَحُ وُجُوهُهُمْ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا جَهَنَّمَ خَالِدُونَ
كَالْحُونَ.

*Fe-men sekulet mevâzînühû fe-ülâike humu'l-müflihûn. Ve men haffet mevâzînühû fe-ülâike'l-lezîne hasirû enfüsehum fî cehenneme hâlidûn. Telfehu vucûhehümü'n-nâru ve hum fîhâ kâlihûn.*⁴

Fe-men sekulet mevâzînühû fe-ülâike humu'l-müflihûn.

“Mahkeme-i Kübra’da muhakeme olup sevapları tartılınca, sevapları ağır gelenler felaha erecekler.”

Ve men haffet mevâzînühû fe-ülâike'l-lezîne hasirû enfüsehum fî cehenneme hâlidûn.

“İşte terazisi hafif gelenler ise yani sevapları az olan, günahları çok olanlar ise onlar ziyana uğramış insanlardır. Ziyana kapatmış iflas etmiş insanlardır. Onlar cehennemde ebedî kalacaklar.”

Telfehu vucûhehümü'n-nâru ve hum fîhâ kâlihûn. İlgili olduğundan bırakacağım, bira-

⁴ 23/Mü'minûn, 102, 103, 104.

kamıyorum. Mana devam ettiğinden uygun bir anlam bitiminde kapatayım istiyorum.

Telfehu vucûhehümü'n-nâru. "Cehenne-
me atılırlar. Ateş, yüzlerini kasar, kavurur.
Yanar yüzleri." İlk önce dış görünen, en dış
şeyi, yüzleri yanar ateşten.

Ve hum fihâ kâlihûn. "Ve o yanmadan
dolayı yüzleri çirkin bir şekilde sırtırmış gibi
bir hal alır."

Bilmiyorum kafa ütülediniz mi hiç? Yani
kurban kesip de kafasını ateşte ütülediniz mi?
Ateşi görünce gerilir. Öyle sırtır gibi olur.
Dudakları gerildiği için sırtmak değil, ateşten
dolayıdır. Yani ateşi gördüğü için ütülendiği
için olur.

Bu cehenneme atılanların da yüzlerini
ateş yakar. Ve onlarda sanki gülüyor gibi, *ka-
lihun* demek; yani sırtıyor ama ateşten, kav-
rulduktan dolayı. Yani kebab olduğu için böyle
sırtır gibi olurlar.

أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ
قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ

قَالَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ

اِخْسُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ

*Elem tekün âyâtî tütlâ aleyküm fe-küntüm bihâ tükezzibûne. Kâlû rabbenâ galebet aleynâ şikvetunâ ve künnâ kavmen dâllîne. Rabbenâ ahricnâ minhâ fe-in udnâ fe-innâ zâlimûne. Kâle'hseû fihâ velâ tükelimûn.*⁵

Elem tekün âyâtî tütlâ aleyküm fe-küntüm bihâ tükezzibûne. Allah-u Teâlâ hazretleri onlara buyurur ki. “Benim ayetlerim sizlere okunmuyor muydu? Peygamberler tebliğ etmemişler miydi? Hocalar okumamışlar mıydı?”

Fe-küntüm bihâ tükezzibûne. Allah-u Teâlâ hazretleri onlara: “Sizde onları dünyadayken yalanlıyordunuz. Yalan bu ayetler, inanmıyoruz, diyordunuz. Öyle yapmıyor muydunuz?” der.

Kâlû rabbenâ galebet aleynâ şikvetunâ ve künnâ kavmen dâllîne. O cehennemlikler derler ki; “Ya Rabbi! İşte bizim şaşkınlığımız, şakiliğimiz, eşkıyalığımız galip geldi, hata

⁵ 23/Mü'minûn, 105, 106, 107, 108.

ettik de aptallığımızdan yaptık bunu. İşte biz sapıtmış insanlarız. Sapıttık.” derler.

Dâllîn. “Ya Rabbi! Dalalete düşmüş insanlarmışız. Yanlış yapmışız.” derler.

Rabbenâ ahricnâ minhâ fe-in udnâ fe-innâ zâlimûne. “Ya Rabbi! Bizi bu cehennemden çıkar. Eğer biz tekrar günahlara saplanırsak çıkarttığın zaman o zaman işte zalimlerden, günahkârlardan olmuş oluruz. Çıkar bak yapmayacağız.” derler.

Kâle’hseû fihâ velâ tükellimûn. Allah-u Teâlâ hazretleri onları azarlar ve buyurur ki:

Kâle’hseû. “Alçaldıkça alçalın. Kesin kesinizi. Susun.” diye azarlar. “Alçalın.” der.

Velâ tükellimûn. Buyurur. “Benimle konuşmayın. ‘Ya Rabbi! Bizi bu cehennemden çıkar.’ demeyin, konuşmayın.” der.

إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ
فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ
سَخِرِيَّا حَتَّىٰ أَنْسُوكُمْ ذِكْرِي وَكُنْتُمْ مِنْهُمْ
إِنِّي جَزَيْتَهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ تَصْحَكُونَ
قَالُوا. قَالَ كَمْ لَبِثْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ. الْفَائِزُونَ

قَالَ إِنَّ لِبِئْتُمْ. لِبِئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَسَلِّ الْعَادِينَ
أَفْحَسِبْتُمْ أَنَّمَا. إِلَّا قَلِيلًا لَوْ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنْكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ.

Innehû kâne ferîkun min ibâdî yekûlûne rabbenâ âmennâ fa'gfir lenâ ve'rhamnâ ve ente hayru'r-râhimîn. Fe't-tehaztümûhüm sihriyyen hattâ ensevküm zikrî ve küntüm minhüm tadhakûn. Innî cezeytühümü'l-yevme bimâ saberû ennehüm hümü'l-fâizûn. Kâle kem lebistüm fi'l-ardı adede sinîn. Kâlû le-bisnâ yevmen ev ba'da yevmin fe'seli'l-âddîn. Kâle in lebistüm illâ kalîlen lev enneküm küntüm ta'lemûn. Efe hasibtüm ennemâ halaknâküm abesen ve enneküm ileynâ lâ türceûn.⁶

Innehû kâne ferîkun min ibâdî yekûlûne rabbenâ âmennâ fa'gfir lenâ ve'rhamnâ ve ente hayru'r-râhimîn. Fe't-tehaztümûhüm sihriyyen hattâ ensevküm zikrî ve küntüm minhüm tadhakûn.

⁶ 23/Mü'minûn, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115.

“Dünyadayken benim kullarımdan bazıları ‘*Rabbena*’ derlerdi. ‘*Amenna*, biz iman ettik.’ derlerdi.

‘*Fa’gfir lenâ*, bize mağfiret eyle’ derlerdi.

‘*Ve’rhamnâ*, Yâ Rabbi! Bize rahmet eyle. Ya Rabbi! Sen merhametlilerin en hayırlısının Rahmeyle’ derlerdi.” Sizde:

Fe’t-tehaztümûhüm sihriyyen. “Sizde onlarla dalga geçerdiniz. Alay ederdiniz.” *Hattâ ensevküm zikrî.* “Benim uyarılarımı, zikrimi unutturdunuz.” *Ve küntüm minhüm tadhakûn.* “Ve o müslümanlara alay edip gülerdiniz.” “Şunlara bak amma saflar.” deyip alay ederdiniz, gülerdiniz.

Innî cezeytühümü’l-yevme bimâ saberû ennehüm hümü’l-fâizûn. “İşte emirlerime uymakta, oruç tutmakta, cihat etmekte, sizin ezanıza, cefanıza sabretmekte, böyle her çeşit fedakârlığı yaptıkları, sabrettikleri için bende onları bugün mükâfatlandırdım. Fevzu felah bulanlar onlardır. Bak siz alay ediyordunuz ama onlara cenneti verdim. Onlar işte en büyük mükâfatlara erdiler.” diye Allah-u Teâlâ hazretleri bildirir. Bir de sorar ki.

Kâle kem lebistüm fi'l-ardı adede sinîn.

Allah: "Ey kâfirler! Yeryüzünde ne kadar kaldınız? Ne miktar kaldınız yeryüzünde?" diye sorar. Biliyor tabii her şeyin miktarını. Kendisi çok daha iyi biliyor. Ama: "Ne kadar kaldınız, yaşadınız dünya hayatında? Yeryüzünde ne kadar kaldınız?" diye sorar.

Kâlû. "Derler ki kâfirler:

Lebisnâ yevmen ev ba'da yevmin. "Ya Rabbi! Bir gün veya bir günden biraz az kaldık."

Bak ne kadar az geliyor dünya hayatı. Bu uzun yıllar, 60 yıl, 70 yıl, 80 yıl. "Yâ Rabbi! Bir gün yada bir günden biraz daha az kaldık."

Fe'seli'l-âddîn. "Yani biz saymadık. Ama soranlara, sayanlara, hesap edenlere sor." derler.

Kâle in lebistüm illâ kalîlen lev enneküm küntüm ta'lemûn. "Yani az kaldığınız muhakkak. Evet, dünya hayatı ne kadar uzun olsa... 100 yıl, 150 yıl bile olsa, ahirete göre çok azdır. Hatta ahiret ebedî olduğundan yok gibidir. "Evet, az kaldınız. Keşke bilseydiniz o dünya hayatının az olduğunu ve ahiretin ebedî olduğunu."

Efe hasibtüm ennemâ halaknâküm abesen ve enneküm ileynâ lâ türceûn.

“Siz sandınız mı ki biz sizi boş yere yarattık? Abes yere yarattık. Ve bize dönmeyeceğinizi mi sandınız? Boş yarattık. Maksatsız yarattık. Bir amaçsız yarattık. Bir gaye bir şey olmadan yarattık da işte orada yaşayıp toprak olacaksınız. Bize dönmeyeceğinizi mi sandınız?”

“İşte bak durum öyle değil. Sizi boş yere yaratmadık. İmtihan için yarattık. Ve bize, huzurumuza geldiniz. Bak şimdide cehenneme atıldınız. Pişmanlık duyuyorsunuz. Bir gün bile yaşamadık diyorsunuz. Dünyadaki hayatınızın ne kadar kısa olduğunu şimdi idrak etmiş durumdasınız. Bak o alay ettiğiniz müminlere ben cennetimi verdim. Cemalimi gösterdim. Nimetlerime onları erdirdim. Sizlerde şimdi böyle azap çekiyorsunuz.” diye Allah-u Teâlâ hazretleri böyle buyurur.

Onların hali işte bu. Mu'minûn suresinin 114. ve 115. ayetine kadar böyle devam ediyor. Cehennemdeki vaziyetleri, pişmanlıkları...

Allah-u Teâlâ hazretleri bu ayetlerden ibret alıp uyanıp hayatını Rabbimizin istediği

şekilde geçirmeyi cümlemizi muvaffak eylesin. Hepimizi sevdiği kullar zümresinden eylesin. Evlatlarımızı güzel yetiştirmeyi nasip eylesin. Evlatlarımızla çoluğumuzla çocuğumuzla iki cihan saadetine erdirsin.

Bi-hürmeti esmaihi'l-hüsna. Ve bi-hürmeti habibihi'l-müçteba. Ve bi-hürmeti esrarı sureti'l- fâtiha.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

19 Recep 1419 / 08.11.1998

Avustralya

[Bütün GURBET SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

